

NASLOV: *Osobno svjedočanstvo boravka u ustaškim logorima – primjer Smilje Tišme*

AUTORI: Jerko Stare, Sunčana Lea Kolbezen, Tihomir Fabina, Marin Pekica

ISHODI:

- učenici će moći predočiti ljudsko iskustvo života nepoželjne skupine u nacionalističkom političkom režimu kroz osobno svjedočanstvo
- učenici će shvatiti važnost pismenosti i obrazovanja za osobnu i društvenu otpornost
- učenici će prepoznati važnost dobrosusjedskih odnosa u multikulturalnoj lokalnoj zajednici
- učenici će razumjeti da moralne odluke u situacijama ugroze života nisu jednostavne ni jednoznačne
- učenici će usporediti različite perspektive i argumente o pitanjima preživljavanja, nade i izbora u ekstremnim uvjetima

STAROST UČENIKA: 15-18 godina

TRAJANJE: 45 minuta

POTREBNI MATERIJALI I OPREMA: laptop, projektor, platno, zvučnici

KORIŠTENI IZVORI (svjedočanstva itd.): Smilja Tišma

Original: <https://collections.ushmm.org/search/catalog/irn45379>

Edit: <https://youtu.be/1laJvNdbck8>

SCENARIJ POUČAVANJA

1) UVOD (10 minuta)

Nacionalizam je – mentimeter word cloud

Join at menti.com | use code **7436 4449**

Učenici upisuju svoje asocijacije na nacionalizam, zajedno ih prodiskutiramo.

Kratko učiteljevo izlaganje (2–3 minute):

Nacionalizam je ideologija ili svjetonazor koji stavlja nacionalni identitet na prvo mjesto, smatrajući ga ključnim za postojanje i oblikovanje suverene države, a može se očitovati kao ponos i zalaganje za vlastitu naciju, ali i kao pretjerana privrženost na štetu drugih, uključujući ksenofobiju (neprijateljstvo prema strancima) i šovinizam (ekstremni oblik nacionalizma). Nacionalizam teži stvaranju nacionalne države s homogenim narodom i jedinstvenim tradicijskim vrijednostima.

Učitelj_ica objašnjava kontekst NDH kao nacionalističkog i fašističkog režima, osnivanje logora poput Jasenovca, te uvodi učenike u važnost osobnih svjedočanstava za razumijevanje prošlosti.

Najava sata:

„Danas ćemo proučavati svjedočanstvo Smilje Tiške, djevojčice koja je preživjela ustaške logore. Kroz njezinu priču pokušat ćemo razumjeti kako nacionalizam djeluje na pojedinca, ali i kakve moralne dileme donosi borba za preživljavanje.“

2) GLAVNE AKTIVNOSTI POUČAVANJA (25 minuta)

A) Aktivacija predznanja (kratka rasprava) (5 minuta)

Pitanja:

- Tko su bili „neprijatelji države“ u nacionalističkim režimima?
- Koje su bile najčešće sankcije za njih?

Učitelj_ica povezuje odgovore s kontekstom NDH (Židovi, Srbi, Romi, politički protivnici; uhićenja, deportacije, logori).

B) Aktivnost UZ VIDEO – praćenje svjedočanstva Smilje Tiške (10 minuta)

Učenici dobivaju radni list s kartom.

Zadatak za vrijeme gledanja videa:

1. Označiti na karti sva mjesta kroz koja je Smilja prolazila (rodno selo, logori, Jastrebarsko, Ludbreg...).
2. Zabilježiti:
 - Što je Smilja jela u logoru?
 - Kakvi su bili uvjeti boravka?
 - Kako je uspjela preživjeti?
 - Je li joj netko pomogao? Tko?

Puštanje video-snimke (oko 6–8 minuta odabranog segmenta).

C) Prvi dio kratke analiza nakon videa (5 minuta)

Provjera odgovora iz prethodnog zadatka.

D) Drugi dio kratke analize nakon videa (5 minuta)

Učitelj postavlja pitanja:

- Što vas je najviše pogodilo u njezinoj priči?
- Koju biste emociju izdvojili kao dominantnu?
- Kako objašnjavate to da su joj pomogli i ljudi koji nisu bili iste nacionalnosti?

Ključna ideja: nacionalizam stvara podjele građana po nacionalnoj ali i vrijednosnoj osnovi

*nacionalisti / protivnici države, ali humanost pojedinaca koji se uspiju izdići iznad takve crno-bijele podjele može biti presudna.

3) ZAVRŠETAK SATA - REFLEKSIJA I MORALNE DILEME (10 minuta)

A) Diskusija (3 minute)

Kakvo je vaše mišljenje o Smilji Tišmi? Kako biste je opisali?

Biste li promijenili mišljenje o Smilji da saznate da je Smilja kasnije u životu bila srpska nacionalistkinja? Možete li to nekako objasniti?

B) Linija stavova (7 minuta)

Učenicima pročitamo dilemu te su učenici u učionici kreću između ploče i nasuprotnog zida tako da je polča DA a zid NE, postavle se u poziciju koja najbolje odgovara njihovom mišljenju te zatim iznose i argumentiraju svoje mišljenje.

1. Može li se preživjeti bez pomoći drugih?
2. Je li moralno pokušati sačuvati samo sebe kada ne možeš pomoći svima?
3. Može li se prošlost ponoviti?

5) ZADAĆA (opcionalno)

Napiši kratki osvrt na pitanje: Ima li se smisla nadati kada je sve oko tebe patnja, bol i neizvjesnost?

PRILOG: KARTA

